paistab silma terve rida väljastpoolt sissetoodud loomade hädatapmisi, nagu: verimürgistuse, agonaalsuse, aga ka sigade taudide pärast. Peale selle aga on hulk juhtumeid, kus liha juba rikki on läinud, missugune olukord sunnib maalt sissetoodud liha erilise hoolega läbi vaatama.

**Linna looma-arst.** Kuna Tartus linna looma-arsti kohuseid kuni 1925. a. täitis kas tapamaja direktor või üks tema abidest väikese lisatasu eest või koguni tasuta, uue tapamaja-seaduse ja sellega ühenduses liha läbivaatamise määruste jõusseastumisega 1. jaan. 1924. a. alates tapamaja looma-arstide tegevus aga palju põhjalikumaks muutus, määrati 1925. a. märtsikuul iseseisev linna looma-arst ametisse. Peale muu tehti talle ülesandeks linnas asuvaid lüpsilehmi perioodiliselt kontrollida ja lahtise tiisikuse leidmise korral neid sunniviisil ära tappa lasta. See kohustus on ülitähtis, silmas pidades tiisikusehaiguse suurt protsenti meie piimakarjas.

Linna looma-arsti ülesandeks on: 1) loomataudide vastu võitlemine, 2) politsei ja eraisikute poolt läbivaatusele toodud kahtlase liha ja selle saaduste järelekatsumine, 3) linnast raudteed mööda välja- ja sisseveetud loomade ja nende tooressaaduste läbivaatamine, 4) linna-omavalitsuse loomade tervishoiuline kontroll ja jõudumööda ka ravitsemine, 5) vorstitehaste, liha- ning piimapoodide perioodiline kontroll ja 6) voorimeeste hobuste perioodiline läbivaatus.

**Rõugelima-jaam.** Rõugelima-jaam, kus peaasjalikult detriiti valmistatakse, seati sisse ja alustas oma tegevust novembris 1919. Sel ajal, s. o. Vabadussõja päevil, oli eriline tarvidus oma, värske ja mõjuva rõugelima järele, sest Venemaa poolt ähvardas meid muude nakkushaiguste hulgas ka rõugetõbi. Alglima toodi Helsingist. Et eeskätt meie sõjaväge see taud ähvardas, siis saadeti 1.XII.1919. a. — 1.XII.1920. a. umbes 100 000 rõugelima-ühikut müügile, mis võrreldes palju paremaid tagajärgi andsid kui eelmisel aastal Taanist ja Saksamaalt importeeritud lima. Sõjale järgnevail aastail on lima läbimüük olnud umbes 50 000 inimeseannust ja rõugekaitselima-jaam on senini täitsa rahuloldavate tagajärgedega töötanud. Jaamas töötavad 5 inimest: 1 juhataja, 1 juhataja abi, 1 Sinise Tähe õde, raamatupidaja ja tallimees. Peale Sinise Tähe õe töötavad kõik isikud jaamas kõrvalametiliselt.

**Loomaarsti-teaduskonna tegevus** ulatub küll üle kogu Eesti, ja ei olnud mitte võimalik andmeid saada selle kohta, kuipalju see eriti Tartu linna kohta käib, aga siiski on selge, et just Tartu linn ja tema ümbruskond kõige rohkem teaduskonna asutisi tarvitavad. Kõik alamal juurdelisatud tabelid ning arvud käivad kogu Eesti kohta. Esimeses järjekorras tuleks siin nimetada kliinikuid, mida on teaduskonna juures 3, nimelt: haava-, sisehaiguste- ja väikeloomadekliinik. Arvud käivad 1922. ja 1923. a. kohta, kuna võrdluseks siia 1913. a. arvud on juurde lisatud.

Järgneva tabeli arvudest on näha, et haavakliiniku tegevus on enne-ilmasõjaaegsega võrreldes üle poole kahanenud, mille põhjuseks on järgmised asjaolud: 1) Vene ajal oli ravitsemine maksuta; 2) jaoskonna-loomaarstide arv on üle maa Eesti iseseisvuse ajal märksa suurenenud, kus paljudel ka omad kliinikud tarvitada, nii et kaugemalt Tartusse suuremalt osalt raskemad haigusejuhtumid ravitsemisele tuuakse; 3) rahvas oli pika sõja ajal, kus kliinikute tegevus seisis, nendest ära võõrdunud; 4) Vene ajal toodi Tartu hea kuulsusega kliinikusse ka kaugemalt Vene siseriigist kõrgemahinnalisi loomi ravitsemisele. Igatahes



Tartu, lk. 584